

fj.onu.edu.ua
Одеса, Французький бульвар,
24/26

**Питання національної ідентичності крізь призму публіцистичної, художньої та історико-документальної рефлексії
(вибірковий компонент)**

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Журналістика / Реклама та зв'язки з громадськістю

Курс навчання: 3 очна (денна)

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом

Консультації: Французький б-р, 24/26,
щотижнево за розкладом

<https://us04web.zoom.us/j/79932868515?pwd=1nMEUWlQNQV55h9iUflfR8zbXVevD>

СИЛАБУС

Викладач:	ст. викладач <i>ЧМИР Андрій Валерійович</i>
Контактна інформація:	a.chmyr@onu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail, очні зустрічі на консультаціях, Zoom-консультації та гугл-клас.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета курсу: сформувати в студентів цілісне розуміння процесів самоусвідомлення української нації через аналіз різножанрових текстів. Мета полягає у виявленні того, як автори (від класиків до сучасників) рефлексували над питанням «Хто ми є?», як вони конструювали національні міфи та як історичні події трансформувалися у художні образи та публіцистичні заклики.

Завдання курсу:

- дослідити еволюцію української національної ідеї в текстах різних епох;
- навчити диференціювати художню вигадку від історичної рефлексії та публіцистичного маніфесту;
- проаналізувати вплив історичних травм (Голодомор, Розстріляне відродження) на сучасний ідентичнісний код;
- розвинути навички виявлення національних кодів та ідеологем у медіаконтенті.

Курс складається з двох модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні та публіцистичні виміри ідентичності.

Змістовий модуль 2. Художня та документальна рецепція історії.

Пререквізити: «Історія України та української культури», «Журналістський фах: жанрологія»

Постреквізити: «Новітні медіа», «Журналістська майстерність»

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- теоретичні засади ідентичності: ключові концепції націєтворення (Б. Андерсон, Е. Сміт), розуміння категорій «свій», «чужий», «інший» та роль колективної пам'яті;
- еволюцію публіцистичної думки: основні етапи розвитку українського націєцентричного дискурсу від програмних текстів XIX ст. до сучасної інтелектуальної есеїстики;
- жанрову специфіку текстів: відмінності між публіцистичним маніфестом, художньою рефлексією та історико-документальним свідченням (мемуари, щоденники);
- історичний контекст: ключові події (Голодомор, Розстріляне відродження, сучасна війна), що стали точками трансформації національного коду в літературі та медіа;
- поняття національного міфу: механізми конструювання та деконструкції національних міфів у художньому та публіцистичному просторі.

вміти:

- здійснювати комплексний аналіз текстів: виявляти в публіцистичних та художніх творах приховані ідеологеми, національні коди та маркери ідентичності;
- диференціювати інформацію: чітко розрізняти історичну фактологію, авторську художню візію та маніпулятивні публіцистичні конструкції;
- працювати з его-документами: критично оцінювати мемуарну та щоденникову спадщину як джерело «живої» історії та засіб самоідентифікації особистості;
- аргументовано дискутувати: вести професійний діалог про еволюцію національної ідеї, спираючись на першоджерела та наукову методологію;
- проводити міждисциплінарні паралелі: поєднувати знання з історії, філології та журналістики для критичного аналізу сучасного медіаконтенту, що стосується питань ідентичності.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.) – для очної (денної).

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Форми робіт
Тема 1. Теоретичні засади дослідження національної ідентичності.	Розуміння концепцій націєтворення, категорій «свій», «чужий» та ролі мови у формуванні нацкорпусу.	Обговорення теоретичних праць (Б. Андерсон, Е. Сміт), аналіз статей, індивідуальні завдання.
Тема 2. Публіцистична рефлексія як інструмент	Набуття знань про вплив публіцистичного тексту на суспільну думку (від М. Міхновського до О. Забужко).	Дискусія, аналіз маніфестів та есеїстики,

конструювання нації.		презентації кейсів.
Тема 3. Національний міф та його трансформація у художніх образах.	Формування розуміння терміна «національний міф» та способів його реалізації у вербальній творчості.	Аналіз уривків художніх творів, індивідуальні завдання, презентації.
Тема 4. Діалог епох: історична подія vs художня інтерпретація.	Розуміння різниці між історичною фактологією та художньою вигадкою у контексті націєтворення.	Порівняльний аналіз текстів (документ vs роман), обговорення, робота з джерелами.
Тема 5. Інтертекстуальність та національні коди в сучасній прозі.	Набуття знань про міжтекстову взаємодію, виявлення алюзій та ремінісценцій на класичні тексти про Україну.	Текстологічний аналіз (С. Жадан, А. Чех), пошук цитат та «перегуків» між авторами.
Тема 6. Документальна рефлексія: щоденники та мемуари як свідчення ідентичності.	Розуміння специфіки еґо-документів (Винниченко, Довженко) як засобів особистісного самовизначення.	Обговорення архівних матеріалів, індивідуальні завдання, робота з мемуаристикою.
Тема 7. Травма як складник ідентичності: рефлексія Голодомору та воєн.	Розуміння ідейного змісту текстів-свідчень про національні катастрофи та їхнього впливу на сучасний код українця.	Аналіз художніх та публіцистичних текстів про травматичні події, дискусія, есе.
Тема 8. Психологізм самоусвідомлення: драма вибору героя в межових ситуаціях.	Набуття знань про форми психологізму (внутрішнє мовлення, рефлексія) в контексті пошуку відповіді на питання «Хто я?».	Усні відповіді, аналіз психологічних портретів героїв, робота з текстами.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аністратенко А. Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика : монографія. Чернівці : БДМУ, 2020. 548 с.
2. Васильєв Є. Сучасна драматургія: жанрові трансформації, модифікації, новації : монографія. Луцьк : Твердиня, 2017. 532 с.

Додаткова

3. Мізінкіна О. Жанр ретророману у творчості Петра Кралюка. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74). № 4. Ч. 2. С. 142–149.
4. Мізінкіна О. Перитекст історичного роману «Золоті стремена» Раїси Іванченко. *Проблеми сучасного літературознавства*. 2018. Вип. 27. С. 214–225.
5. Мізінкіна О. Семантика і символіка кольору в романі «Шестиднев, або Корона дому Острозьких» Петра Кралюка. *Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету / відп. ред. Г. Білик*. 2017. № 2 (37). С. 70–76.
6. Мізінкіна О. Український історичний роман ХХ століття: проблема трансформації історичної правди. *Проблеми сучасного літературознавства*. 2018. Вип. 26. С. 9–20.
7. Чмир А. Діалогічна форма як шлях до вирішення проблеми співвідношення факту та вимислу в реконструкції історичних подій у романі «Шестиднев» П. Кралюка. *Південний архів (філологічні науки) : зб. наук. пр. Івано-Франківськ : ХДУ*, 2023. Вип. ХCV. С. 45–56.
8. Чмир А. Проблема самоідентифікації головного героя в романі «Сильні та самотні» П. Кралюка. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгородський національний університет : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 26. Том 2. С. 209–215.
9. Чмир А. Сучасний історичний роман-кросвер (на матеріалі твору «Справжній Мазепа» П. Кралюка). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 59. Том 3. С. 153–161.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України є бібліотекою відкритого доступу і передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в інтернеті за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо.
2. <https://ouci.dntb.gov.ua/Open> Ukrainian Citation Index (OUCI) – це українська база даних наукових цитувань, призначена для пошуку публікацій (за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо) у різноманітних наукових царинах.
3. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> > handle «Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження» - науково-теоретичний журнал; представлено в мережі Інтернет на сайті Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України
4. <http://chtyvo.org.ua/> онлайн-бібліотека україномовної літератури.
5. <https://literarydevices.net/> LiteraryDevices – словник літературних понять, які допомагають оцінити, інтерпретувати та аналізувати літературний твір.
6. <http://www.textetc.com/theory.htmltextetcetera> – сайт висвітлює питання поетики, літературної теорії та критики.
7. <https://il-journal.com/index.php/journal/issue/view/212> «Слово і час» – науково-теоретичний журнал академічного літературознавства.

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік.

Методи поточного контролю:

Методи періодичного контролю 1: усне опитування (індивідуальне та фронтальне), виступи-доповіді (презентації)

Методи періодичного контролю 2: усне опитування (індивідуальне та фронтальне), виступи-доповіді (презентації)

Критерії:

1. Глибина аналізу та концептуальність: здатність здобувача виявляти складні питання національної ідентичності та пояснювати їхній історико-культурний контекст.
2. Жанрова та стилістична грамотність: вміння розрізняти засоби виразності в публіцистиці, художній прозі та документальних свідченнях.
3. Критичне мислення: здатність відокремлювати факти від авторських інтерпретацій та ідеологічних нашарувань.
4. Аргументованість та оригінальність: обґрунтованість власної позиції під час дискусій, самостійність висновків у творчих завданнях.
5. Академічна та технічна грамотність: дотримання норм сучасної української мови, правил цитування та оформлення презентаційних матеріалів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовий модуль № 1	Поточний та періодичний контроль			Сума балів
	Періодичний контроль 1	Змістовий модуль № 2	Періодичний контроль 2	
50	20	15	15	100

Види навчальної роботи	Бали за 1 заняття	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	10	5	0-50
Періодичний контроль 1 Підготовка презентації	20		0-20
Усього за змістовим модулем 1			0-70
Змістовий модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	15		0-15
Періодичний контроль 2 Підготовка есе	15		0-15
Усього за змістовим модулем 2			0-30
Підсумкова сума балів			0-100

Самостійна робота здобувачів

Робота здобувачів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) включає в себе систематичне опрацювання додаткових наукових, публіцистичних та художніх джерел; конспектування першоджерел; критичний та порівняльний аналіз літературних творів як вербальних свідчень історії; анотування наукових статей; підготовку структурованих усних доповідей (презентацій) та написання чорнових варіантів аналітично-журналістських матеріалів (нарисів, есеїв) за обраною історичною проблематикою. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувачі, які навчаються в асинхронному режимі мають можливість виконувати та завантажувати завдання в гугл-клас паралельно зі здобувачами, які відвідують заняття в аудиторіях. Враховуючи те, що здобувачі можуть знаходитися в інших часових поясах – їм надається можливість завантажити виконані завдання не пізніше, ніж вечір наступного дня. Завдання, які здаються із запізненнями без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – (-50%) від загальної кількості балів за практичне заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись онлайн з використанням дистанційних технологій (платформи ZOOM). Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.